

ΜΙΑ ΕΝΩΣΙΣ

Ἄν ἦταν ῥόδο ὁ ἔρωτας,
 κι ἂν ἤμουνα τὸ φύλλο του,
 θ' αὐξάνανε ἢ ζωοῦλές μας μαζί
 μὲ τὸ θλιμμένο τὸν καιρὸν ἢ τὸν τραγουδιστὸν,
 σ' ἀνθοσπαρμένους κάμπους γιὰ σὲ περιβόλια
 μωσκοβόλιστα
 στὴν ὀλοπράσινη χαρὰ, στὴ θλίψη τὴ σκοταδερὴ
 ἂν ἦταν ῥόδο ὁ ἔρωτας κι ἂν ἤμουνα τὸ φύλλο
 του,

Ἄν ἤμουνα ὅτι εἶν' τὰ λόγια,
 κι ὁ ἔρωτας ἢ μουσικὴ τους ἦταν,
 μὲ διπλὸν ἤχο καὶ μὲ μιὰ
 μονάχα γλύκα θὰ ἐνώνουνταν τὰ χεῖλια μας,
 μὲ χαρωπὰ φιλιὰ σὰν τὰ πουλιὰ
 ποῦ δέχονται τὸ γλυκοβρόχι τοῦ μεσημεριοῦ.
 ἂν ἤμουνα ὅτι εἶν' τὰ λόγια,
 κι ὁ ἔρωτας ἢ μουσικὴ τους ἦταν.

Ἄν ἦσουν, ὦ ἀγάπη μου, ἡ ζωὴ
 κι ἐγὼ ὁ ἀγαπημένος σου ὁ θάνατος,
 θὰ λάμπουμε καὶ θὰ χιονίζουμε μαζί
 προτοῦ ὁ Μάρτης μᾶς γλυκάνῃ τὸν καιρὸ
 μὲ τοὺς ραγκίσσους καὶ τὰ μαυροπούλια—ὦ ναι—
 καὶ τίς στιγμὲς ποῦ πνέει τ' ἀεράκι γόνιμο
 ἂν ἦσουν, ὦ ἀγάπη μου, ἡ ζωὴ
 κι ἐγὼ ὁ ἀγαπημένος σου ὁ θάνατος.

Ἄν ἦσουνα τῆς λύπης σκλάβοι σὺν,
 κ ἤμουνα τῆς χαρᾶς ἐγὼ ἀκόλουθος,
 θὰ παίζαμεν ὀλόκληρες ζωοῦλες κι ἐποχὲς
 μ' ἀγαπημένα βλέμματα καὶ μ' ἀπιστιὲς
 μὲ δάκρυα νυχτερινὰ καὶ μ' αὐριανὰ
 μὲ γέλοια παρθενίσια καὶ παιδιάτικα
 ἂν ἦσουνα τῆς λύπης σκλάβοι σὺν,
 κ ἤμουνα τῆς χαρᾶς ἐγὼ ἀκόλουθος.

Ἄν ἦσουνα τ' Ἀπρίλη σὺν κυρὰ,
 κι ἄρχοντας τοῦ Μαγιοῦ ἐγὼ,
 θὰ παίζαμε τὰ ζάρια μὲ τὰ φύλλα τ' ἀργυρᾶ,
 καὶ θὰ μαζεύαμε ἄνθια μέρες μακρονῆς,
 ὥς ποῦ νὰ σκοτεινιάσῃ ἡ μέρα νύχτα νὰ γενῇ
 κι ἡ νύχτα νὰ λαμποκοπήσῃ σὰν αὐγὴ
 ἂν ἦσουνα τ' Ἀπρίλη σὺν κυρὰ,
 κι ἄρχοντας τοῦ Μαγιοῦ ἐγὼ.

Ἄν ἦσουνα βασίλισσα τῆς ἡδονῆς
 κι ἤμουν ἐγὼ τῆς θλίψης βασιληᾶς,
 θὰ διώχναμε τὸν ἔρωτα μαζί,
 καὶ τὰ φτερὰ του ἀπ' τίς φτεροῦγες θὰ μαδοῦσαμε,
 θὰ δίναμε στὰ πόδια του κάποιο ρυθμὸν,
 καὶ χαλινάρι γιὰ τὸ στόμα του θὰ βρίσκαμε,
 ἂν ἦσουνα βασίλισσα τῆς ἡδονῆς
 κι ἤμουν ἐγὼ τῆς θλίψης βασιληᾶς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΞΑΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Στὴν πνευματικὴ νεκροζωὴ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ
 Ἑλληνισμοῦ, ποῦ, μ' ὅσα κι' ἂν ἐρρίχθηκαν
 μέσα του νέα στοιχεῖα, δὲν κατώρθωσε νὰ βγῇ
 ἀπὸ τὴν λανθάνουσα κατάστασί του, τὸ Ἀρ-
 χαιολογικὸ Συνέδριον ἦταν μιὰ ἀφορμὴ ξετινάγ-
 ματος, ἂν καὶ μόνο ξετινάγματος θεατοῦ ποῦ
 παρακολουθεῖ μ' ἐνδιαφέρον ὅτι γίνεται τρι-
 γύρω του χωρὶς ν' ἀναμυγνύεται καὶ χωρὶς
 κἂν νὰ θέλῃ νὰ φανῇ πῶς βλέπει. Ὅμως κ'
 ἔτσι ἀκόμα εἶν' εὐχάριστο τὸ πρᾶγμα, δεῖγμα,
 πῶς, μολονότι τὰ νέα στοιχεῖα δὲν μπόρεσαν
 νὰ δώσουν τὴν ἀληθινὴν ζωὴ στοὺς νεκροζων-
 τανοὺς, δὲν ἔπαθαν ὅμως καὶ τὴν ἐπίδρασί τους
 καὶ, ὀλοένα πολλαπλασιαζόμενα, θὰ κατορθώ-
 σουν μιὰ μέρα νὰ παρουσιασθοῦν αὐτὰ ἀντι-
 πρόσωποι τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς χώρας.

Καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς συγκλήσεως τοῦ Συνε-
 δρίου ἦταν κατ' ἀνάγκην γενικωτέρα, γιατί, ἐν-
 θουσιάζοντας ἐκείνους ποῦ ἐνδιαφέρει αὐτὸ καθ'
 ἑαυτὸ τὸ γεγονός, παρέσυρε συγχρόνως καὶ τοὺς
 ἄλλους ἢ ἐλληνικὴ προέλευσίς του. Αὐτὴ, τὸ
 ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐλάμβανε μέρος ἐνεργὸν στὸ Συν-
 ἑδριον, τὸ ὅτι ἐδίδετο θέσις τιμητικὴ στοὺς ἀν-
 τιπροσώπους της καὶ γιὰ τὴν ιδιότητά τους αὐτὴ
 καὶ γιὰ τὴν ἀτομικὴ τους ἀξία, τὸ ὅτι ἀκόμα
 ἔμελλε νὰ ληφθῇ ἡ ἀπόφασις τοῦ καθορισμοῦ
 τῆς τακτικῆς Ἑδρας καὶ τῆς Γενικῆς Διευ-
 θύνσεως τῶν Συνεδρίων στὴν Ἑλληνικὴ πρω-
 τεύουσα, ὅλα αὐτὰ συνέβαλαν εἰς τὸ νὰ παρ-
 στήσουν τὸ Ἀρχαιολογικὸ Συνέδριον στὰ μάτια
 τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αἰγύπτου ἐνδειξί γενικῆς
 λατρείας τοῦ κόσμου πρὸς τὴν Ἑλλάδα, λα-

τρείας ποῦ εἶχεν αὐτὴ ἀκόμῃ τὴ γοητεία διὰ ἀπηνυθύνετο ὄχι μόνον στὴν ἀρχαία χώρα ἀλλὰ καὶ στὴν νέα—ἐνθαυρντική γὰρ ὅσους στηρίζουν τὰς ἐλπίδες τοὺς ὄχι σὲ πατραγαθίες καὶ στὴν εὐγνωμοσύνη τῶν ξένων πρὸς τὰ παῖδιά τῶν μεγάλων γὰρ τοὺς πατέρες, ἀλλὰ στὴν ἐκτίμησι πρὸς αὐτὰ τὰ ἴδια.

* *

Ὅταν στὸ πρῶτο Συνέδριο—τῶν Ἀθηνῶν—συνεζητήθη ποῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ τὸ δεύτερο συνέδριο ἐπροτιμήθηκε τὸ Κάιρο. Ἐγιναν τὰ κατάλληλα διαβήματα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅμως ἡ Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ ἔδειξε πῶς θέλει νὰ ἐνεργήσῃ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄρχισεν τὰ διαβήματά της. Καμμία βέβαια ἀντίδρασις δὲν ἔγινε ἀπ' τὰς Ἀθήνας, ὅμως τὰ διαβήματα αὐτὰ, ἀκριβῶς γιατί δὲν εἶχαν τὴ σφραγίδα τῆς σοβαρᾶς ἐργασίας, ἔμελλαν ν' ἀποτύχουν ἡ Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ τὸ ἐνόησε καὶ ἐξήτησε νὰ γυρίσῃ στὸ δρόμο ποῦ ἀφῆκε—ἐνωρὶς ὥστε κατορθώθηκε νὰ προληφθῇ ἡ ἀποτυχία, ἀργὰ ὅμως γιὰ τὴν τελεία ἐπιτυχία.

Ὅπωςδήποτε τὸ Συνέδριο ἔγινε καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύθηκε σ' αὐτὸ λαμπρὰ, ἐπέλαμπρα. Ὁ Γενικὸς Ἐφορὸς τῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Καββαδίας, ὁ κ. Κυπ. Στέφανος, πρύτανης, καὶ ὁ κ. Λάμπρος, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ κ. Βαλ. Στάης, ὁ κ. Παπαγεωργίου, ὁ κ. Σωτηριάδης, καὶ ἕκ μέρους τοῦ Πολυτεχνείου οἱ κ. κ. Ἰακωβίδης καὶ Σῶχος ἦταν ὀνόματα γνωστὰ μὲ μεγάλη ἐκτίμησι ἀπὸ τοὺς ξένους. Ἡ Γαλλία ἔστειλε τοὺς δύο Πενάκ, τὸν βυζαντινολόγον καὶ Ντήλ, τὸν καθηγητὴν καὶ Φουζέρ, τὴν καθηγήτριά του Μπεριγιόν, τὸν σεβ. Ντιουσέον, διευθυντὴν τῆς γαλλικῆς σχολῆς τῆς Ρώμης, ἡ Γερμανία τοὺς καθηγητὰς καὶ κ. Κρούζιους, Φίσερ καὶ Στάϊντορφ ἡ Ρωσία τοὺς καὶ κ. Στέν καὶ Οὐσπένσκη, ἡ Ἰταλία τὸν διευθυντὴν τοῦ μουσείου Τουρίνου καὶ Σκιαπαρέλλι καὶ ἄλλους, ἡ Ἀγγλία τὸν διευθυντὴν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου Λονδίνου καὶ Σμίθ, ἡ Αὐστρία τὸν Κ. Ράϊς, ἡ Οὐγγαρία τὸν καὶ Κζέρνυ καὶ ἡ Αἴγυπτος ἀντιπροσωπεύθηκε ἀπὸ τοὺς καὶ κ. Μασπερώ, διευθυντὴν τοῦ αἰγυπτιακοῦ μουσείου, καὶ Μπρέτσια, διευθυντὴν τοῦ Ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ μουσείου.

Τὴν ἑναρξί τοῦ συνεδρίου ἐκήρυξεν ὁ ἴδιος ὁ Χεδίβης στὸ θέατρο τοῦ Μελοδράματος τοῦ Καΐρου, ὠμίλησε δὲ κατόπιν ὁ καὶ Καββαδίας γαλλιστί. «Ἀντιπρόσωπος, εἶπε, τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, σὰς φέρω ἐν ὀνόματί της ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Φέρω κλάδον ἐλαίας τῆς Ἀκροπόλεως, κλάδον δάφνης τῶν Ἀδελφῶν, κλάδον κοτίνου τῆς Ὀλυμπίας καὶ τοὺς καταθέτω στὰ πόδια τῶν μεγάλων Πυραμίδων, σύμβολο τῆς συγγενείας τοῦ μεγαλητέρου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πολιτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Ἄλλοτε οἱ λαοὶ τοῦ Αἰγαίου, φέροντες τὸν Κρητομυκηναϊκὸν πολιτισμὸν, ἤρχοντο στὴν Αἴγυπτον γιὰ νὰ προσφέρουν σέβη στοὺς μεγάλους Φαραῶν, τοὺς νικητὰς τῆς οἰκουμένης. Τώρα, τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ποῦ μετέφερε τὴν ἔδραν τοῦ ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὰς Μυκήνας στὰς Ἀθήνας, ἔρχεται ἀπ' ἐκεῖ γιὰ νὰ ὑποβάλλῃ τὰ σέβη τοῦ στὸν ἡγεμόνα τῆς χώρας τοῦ Φαραωνικοῦ καὶ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ πολιτισμοῦ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ γιὰ τὴ φιλοξενίαν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ συνεδρίου. Ἀντιπρόσωποι τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἶνε ὅλοι οἱ Ἕλληνες, οἱ Γάλλοι, οἱ Γερμανοὶ, οἱ Ἀμερικανοὶ, καὶ οἱ Ἰταλοὶ, οἱ λαοὶ ποῦ, ἐνωμένοι στὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἦλθαν στὰς Ἀθήνας καὶ τὴν μετέβαλαν σὲ πατρίδα τῆς ἀρχαιολογίας, πατρίδα διεθνῆ, ἀφωσιωμένην στὴ λατρεία τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.»—Ἀνέφερεν ἔπειτα τὴν ἀκαταπόνητην ἐργασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὸ πρῶτο χάραγμα τῆς Ἐλευθερίας της, γιὰ τὴν ἀρχαιολογίαν, ἐργασία ποῦ τῆς ἔδωκεν ἐπισημότατην θέσιν στὸ σημερινὸν πολιτισμὸν, ἐξέθεσε τὴν ἱστορίαν τοῦ συνεδρίου καὶ ἔχαυρέτισε τὴν πόλιν τοῦ Καΐρου μὲ ὡραίαν ἀποστοροφή.

Ἐπειτα ὠμίλησαν οἱ καὶ κ. Κρούζιους, Μπρέτσια καὶ Σμίθ καὶ ἀπῆντησαν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρτὶν πασᾶς Γιακούμπ καὶ ὁ γεν. γραμματεὺς καὶ Μασπερώ.

* *

Ἀπὸ τὰς ἀφαινωσέας ἔχει βέβαια πολλὰ καρεὶς νὰ ξεδιαλέξῃ, ὅμως καὶ γιὰ πολλὰς ἀπ' αὐτὰς νὰ γελᾷ γιὰ τὴν ἑλλειψιν καὶ σπουδαιότητος καὶ νὰ λυπηθῇ μάλιστα γιὰ τὰς θυσίας τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἀφιέρωσαν μιὰ δλόκληρον ζωὴν γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ μάθουν τὸ ὄνομα τοῦ ἱερέως

ποῦ μετέτρεψε σὲ χριστιανικὸ ναὸ ἕνα τέμενος τῆς Νουβίας ἢ ἄλλα παρόμοια. Καὶ—ἄς τὸ πῶ, ὅσο καὶ ἂν κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ βέβηλος—ὅσο μεγάλοι μοῦ φαίνονται ὅσοι θαυμάζουν, ὅσοι μποροῦν νὰ νοήσουν τὸ ἀφθάστως ὠραῖον τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, ὅσο μοῦ παρουσιάζονται μεγαλύτεροι στὸ γονάτισμά τους μπρὸς στὸ μεγάλο μνημεῖο ἐνὸς ἔμορφου ἰδανικοῦ, τόσο μικροὶ μοῦ φαίνονται ὅλοι ἐκεῖνοι ποῦ κατορθώνουν νὰ πείσουν τοὺς ἑαυτούς των πῶς πρέπει νὰ θαυμάζουν ὅτι εἶνε ἀρχαῖο, μόνο καὶ μόνο γιατί εἶνε ἀρχαῖο, καὶ ν' ἀπαιτοῦν γενικὸ σεβασμὸ ἐπειδὴ, ἀπὸ μιὰ ἀντίληψι ποῦ δὲν μπόρεσε νὰ τοὺς δείξῃ τὸ δρόμο τοῦ ὠραίου, ἐπίστευσαν πῶς ἔχουν δικαιώματα στὴν εὐγνωμοσύνη τῆς ἐπιστήμης στὴν ὁποίαν ἐδιάλεξαν νὰ μελετήσουν ὅτι ἀκριβῶς ἦταν τὸ πειὸ ἄχρηστο, τὸ πειὸ ἀδιάφορο καὶ τὸ πειὸ ἄρστο θέμα.

Στὸ τμήμα τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας ὁ κ. Α. Ρενάκ ὠμίλησε περὶ τῶν σχέσεων Κρήτης καὶ Αἰγύπτου καὶ ὁ ἱατρὸς κ. Β. Ἀποστολίδης, τοῦ Καίρου, περὶ τῆς Αἰγιάας καταγωγῆς τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ κράτους. Ὁ κ. Ἀποστολίδης ὑπεστήριξε πῶς μεγάλη ἦταν ἡ ἐπίδρασις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων τοῦ Αἰγίου στὴν Αἴγυπτο, ἀκόμη καὶ σ' αὐτὸ τὸ μεσογρήνημα τῆς δόξης της, κατὰ τὴν τρίτη δυναστεία καὶ γιὰ ἀπόδειξι ἔφερε τὲς Πυραμίδες, τῶν ὁποίων ἡ ιδέα ἦταν ἐλληνικὴ—ἢ τοῦλάχιστον Ἑλληνες τὴν ἔφεραν στὴν Αἴγυπτο. Πυραμίδες βροσκοῦνται στὴ Μ. Ἀσίᾳ, σ' ὅλη τὴ Χερσόνησο τοῦ Αἴμου καὶ στὴ Σκυθία τοῦ Πόντου, ὅμως ἰδίως στὰ νησιά τοῦ Αἰγίου καὶ στὴν Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα ἔλαβεν ἀνάπτυξι ἡ κατασκευὴ τους. Ὁ Πανσάνης διηγεῖται πῶς, στὴν ἐποχὴ του, ἐπῆρχε μετὰξὺ Κορίνθου καὶ Μεγάρων μεγάλος ἀριθμὸς πυραμιδοειδῶν τάφων, καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοῦ Καρὸς, ὁ ὁποῖος κατεσκευάσθηκε κατὰ διαταγὴν τῆς Πυθίας. Τῷ 1845 ἀνεκαλύφθηκε παρόμοιος τάφος στὴ Σύμη ἡ ιδέα πῶς ἡ πυραμὶς αὕτη εἶνε τρόπαιον τοῦ Λακεδαιμονίου ναυάρχου Ἀστυόχου ἀποδεικνύεται λανθασμένη. Στὴν Ἀργολίδα ὑπάρχει μιὰ κατεστραμμένη πυραμὶς τῶν κυκλωπειῶν χρόνων καὶ στὸ δρόμο ἀπὸ τὸ Ἄργος στὸ Κεφαλάρι μιὰ πυραμὶς ὅμοια μ' ἐκεῖνη τοῦ Μυκερίνου. Ὁ Πανσάνης μιλεῖ καθαρὰ γιὰ μιὰ πυραμίδα ἀνάμεσα ἀπ' τὸ Ἄργος καὶ τὴν

Ἐπίδαυρο.—Σοβαρὰ ἀκόμη ἀπόδειξις τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἐλληνικῆς τέχνης στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο εἶνε τὰ ἀγγεῖα ποῦ βρέθηκαν, μὲ παραστάσεις σκηνῶν ποῦ δὲν εὐρίσκονται ὅμοια τους. Ἡ Κάτω Αἴγυπτος, ὅπου ἔγιναν τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ, ὑφίστατο βέβαια τὴν Ἑλληνικὴ ἐπίδρασι ὅπως δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ὑποστοῦν τὰ μεσογριότερα μέρη, ἀκόμα ὅμως ἡ ἐπίδρασις αὕτη φαίνεται καὶ στὴ θρησκεία, τὴν ἡλιολατρεῖα ἡ ὁποία δὲν ἐπῆρχε πρὶν, ὅπως ἀπεδείχθηκε πειὰ, καὶ ἡ ὁποία εἰσῆχθηκεν ἀπὸ δυναστεία ἡλιολατρῶν ποῦ ἦλθε βέβαια ἀπὸ τὰ νησιά καὶ κατέκτησε τὴ χώρα. Ἡ θυσία στὸ Φοῖβο ποῦ ἀπεικονίζεται στὰ ἀγγεῖα εἶν' ὅμοια καθ' ὅλα μὲ τὲς θυσίαις ποῦ ἐγινόνταν στὰ νησιά τοῦ Αἰγίου κάθε χρόνον γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Ἥλιου ἀπὸ τὰ ὑπερβόρεια μέρη καὶ γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ πλοίου ποῦ φερε ἀπὸ τὴν Αἴγιο τὸ ἱερὸν πῦρ. Στὴν Αἴγυπτο, κατὰ τὸν Ἡρόδοτο, ἦλθεν ἀπὸ τὴ Φθία, ἐκεῖθε δηλαδὴ ὅπου ἐπῆρχαν οἱ ἀρχαιότεροι ναοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ φωτός, ὁ Ἀρχανδρὸς κ' ἔκτισε τὴν πόλιν ποῦ φερε τὸ ὄνομά του, αὐτὸ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διαδόχων του εἶνε ἀκριβῶς τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου μεταφρασμένα στὴ γλῶσσα τῆς χώρας· ὁ Ἀγῆνωρ, βασιλεὺς τῆς Τύρου, ἦταν ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου καὶ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Θεσσαλίας.

Δὲν εἶνε λοιπὸν τώρα, ποῦ γνωρίζουμε ὅλα αὐτὰ, δύσκολο νὰ λέσουμε τὸ αἶνγμα ποῦ θεωροῦσε τότε δύσκολο ὁ Ἡρόδοτος, τῆς δηλαδὴ ἡλιολατρείας τοῦ φαέθωνος ἐπέραςε στὴν Αἴγυπτο καὶ πῶς οἱ κάτοικοι τῆς χώρας αὐτῆς εἶχαν ὅμοια ἔθιμα μὲ τοὺς ἀρχαίους Λακεδαιμονίους.

Ὁ κ. Καββαδίας ὠμίλησε γιὰ τὴ σπονδαιότητα τῶν ἀνασκαφῶν στὴν Κεφαλληνία, ποῦ ἀπέδειξε πῶς σ' αὕτη μόνο ἀπ' ὅλα τὰ Ἐπὶ τὰν ἡσιν ἐπῆρχε μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς. Οἱ τάφοι ποῦ βρεθῆκαν ἐκεῖ ἀπέδειξαν πῶς οἱ νεκροὶ δὲν ἐκαύονταν ἀλλὰ ἐθάπνονταν στὴ σιάσι ἀκριβῶς ποῦ εἶχαν τὴ στιγμὴ τοῦ θανάτου των.

Ἐπίσης ὁ κ. Καββαδίας ὠμίλησε στὸ τμήμα τῆς κλασικῆς ἀρχαιολογίας γιὰ τὴν ἀναπαράστασι τῆς Θόλου τῆς Ἐπιδαύρου ἀπὸ τὸν κ. Θείας καὶ ὑπεστήριξε πῶς μόνο ἡ ζωηφόρος τοῦ τοῖχου ἦταν ὀρθὰ βαλμένη, ἀκόμη δὲ ἀπέδειξε λανθασμένη τὴν ιδέα πῶς στὴ Θόλον ἐγίνοντο ἀγῶνες μουσικοὶ, ἐνῶ ἐγίνοντο στὸ θέατρο.

Στὸ τμήμα τῆς Βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας ὁ κ. Ντὴλ ὁμίλησε περὶ τῆς αἰγυπτιακῆς καταγωγῆς τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἀφότου, εἶπεν, ὁ Ἀἰνάλωφ καὶ ὁ Στοιγκόφσκυ ἀπέδειξαν πῶς ἡ ἀνατολικὴ τέχνη ἐπέδρασαν στὴ βυζαντινὴ, κατήντησε νὰ πιστευθῇ πῶς ἡ τελευταία αὐτὴ δὲν ἦταν ἡ συνέχεια τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπὸ τοὺς μὲν, ἐνῶ ἄλλοι ἔφθασαν, ἀντικρουόντες τὴ γνώμη τῶν ἐρευνητῶν, στὸ ἄλλο ἄκρο καὶ ὑπετίμησαν τὴν ἐπίδρασι αὐτῇ. Ἡ Ἀλεξάνδρεια, πόλις μεγάλη καὶ πολιτισμένη, ἀφότου ἔγινε χριστιανικὴ, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ πρωτοστατήσῃ καὶ νὰ ἔχῃ μεγάλη ἐπιρροὴν στὴν ἐξέλιξι τῆς τέχνης μὲ τὴ νέα τροπὴ ποὺ τῆς ἔδινε τὸ νέο θρήσκειμα. Ἡ πολύχρωμη βυζαντινὴ διακοσμητικὴ ἔχει ἀλεξανδρινὴν τὴν προέλευσι κ' ὁ ρεαλισμὸς, ποῦφερε τὸν βυζαντινὸ μνημειώδη ρυθμὸ, εἶνε κ' αὐτὸς ἀλεξανδρινός. Ἡ τέχνη ἔτσι ἐπῆρε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, οὐ μπορούσε νὰ πάρῃ, ἀλλὰ τὸ μετέτρεψε σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν ποὺ εἶχαν οἱ τότε ἄνθρωποι, στοὺς ὁποίους ἡ θρησκεία ὑπαγόρευε τὰ πάντα.

Στὸ ἴδιον τμήμα ὁ κ. Λάμπρος ἔκαμε δυὸ ἀνακοινώσεις. Ἡ πρώτη ἦταν πολλὴ ἐνδιαφέρουσα, γιὰ τὸ βυζαντινὸ σῆμα, ὁ δικέφαλος αἰετός, ὁ ὁποῖος — ὅπως γενικῶς πιστεύεται — δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ ὁ μονοκέφαλος ρωμαϊκός, ποῦγινε δικέφαλος ἅμα τὸ κράτος ἀπέκτησε, μαζὶ μὲ τὴ Ρώμην, κ' ἄλλη πρωτεύουσα, ἄλλη κεφαλὴ, τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλὰ τότε, λέγει ὁ κ. Λάμπρος, ὁ μονοκέφαλος αἰετός ἐπ' αὐτὴν νὰ γίνῃ δικέφαλος, ὅταν τὸ κράτος ἦταν ἀκομὴ ἐνωμένον, ὅταν δὲν εἶχε χωρισθῇ καθε κεφαλὴ· αὐτὸ ὅμως δὲν ἔγινε καὶ τὸ δικέφαλο αἰετὸ, ὅπως ἀποδεικνύει ἐξέτασις συγγραφέων, νομισμάτων, ἔργων τέχνης καὶ εἰκονογραφιῶν τῶν χειρογράφων, δὲν παρουσιάζεται παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Θεοδώρου Λασκάρεως, αὐτοκράτορος τῆς Νικαίας. Οἱ Ἕλληνες, ὅταν οἱ στανροφόροι ἐπῆραν τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἴδρυσαν δικὴν τοὺς αὐτοκρατορίαν μὲ σύμβολο τὸ μονοκέφαλον αἰετὸ, ἠθέλησαν νὰ δείξουν τὴν ἀντίθεσίν τοὺς πρὸς αὐτοὺς καὶ ἴσως μάλιστα νὰ συμβολίσουν ὅτι ἐθεωρεῖτο πρὶν πῶς ἐσυμβόλιζεν ὁ δικέφαλος αἰετός, νὰ δείξουν δηλαδὴ πῶς τὸ κράτος τῶν ἔχει δύο κεφαλὰς, τὴν Νίκαιαν καὶ τὴ δουλωμένην Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δικέφαλος αἰετός, ποὺ ἴσως τὸν εἶδαν στὰ

μνημεῖα τῶν Χετταίων τῆς Καππαδοκίας, ἦταν τὸ εὐγλωττότερον σύμβολο παρομοίας ιδέας.

Ἡ δευτέρα ἀνακοινώσις τοῦ κ. Λάμπρου ἦταν περὶ τῆς εἰκονογραφίας τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, παρατηρήσεις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ ἄλλων, τὰς ὁποίας τὸ συνέδριον τῶν Ἀθηνῶν ἔκρινε καλὸν νὰ δημοσιευσῇ, ἀφοῦ ὑποβλήθῃ σχετικὴ ἔκθεσις στὸ συνέδριον τοῦ Καίρου· τῷ ὄντι, οἱ σύεδροι ἐξέφρασαν τὴν εὐχὴ νὰ ἐκδοθῶν.

Ἄλλες ἀνακοινώσεις ἐπίσης ἔγιναν πολλές, ἐπρωτίμῃς ὅμως νὰ δώσω περίληψιν ἐκείνων ποὺ καὶ σημαντικώτερες εἶνε καὶ περισσότερον ἐνδιαφέρουν τὸν ἑλληνικὸν κόσμον παρὰ ν' ἀναφέρω ὅλες ξηρὰ ξηρά.

*
* *

Τὴν 2/15 Ἀπριλίου οἱ σύεδροι συνήλθαν στὸ Αἰγυπτιακὸ Πανεπιστήμιον κ' ἐκεῖ ὁ κ. Μασπερόν, γενικὸς γραμματεὺς τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐδιάβασε τὸ σχέδιον τοῦ κανονισμοῦ τοῦ συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ἐψηφίσθηκε χωρὶς ἀντιλογία. Ὁ κανονισμὸς αὐτός, μαζὶ μὲ τὰς ἄλλας λεπτομέρειας, ὁρίζει μόνιμην ἔδραν καὶ γενικὴν διεύθυνσιν τὰς Ἀθῆνας. Κι' ἂν ἀκόμα ἀφειθῇ κατὰ μέρος κάθε ἐθνικὸς ἐγωϊσμὸς, θάταν δύσκολον νὰ παροραθῇ ἡ κολακεία τῆς φιλαντίας τοῦ Ἑλλήνος μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συνεδρίου αὐτῇ. Ὅσοι κ' ἂν πιστεύσῃ κανεὶς πῶς εἶνε συνέπεια λατρείας πρὸς τὴ χώρα τοῦ μεγάλου πολιτισμοῦ, εἶνε ὅμως — καὶ πρὸ παντός — ἀγνώρισις τοῦ ὅτι δὲν μπορούσε νὰ βρεθῇ πιστότερος καὶ ἀνγχερόνως ἐλευθεριώτερος πρὸς ὅλους ὅσοι ποθοῦν νὰ κοινωνήσουν πρὸς τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα θεματοφύλαξ ἀπὸ τὴ σημερινὴν Ἑλλάδα τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδανικῶν, κληρονόμιος τῆς ἀρχαίας ἀπὸ διπλὸν δικαίωμα.

Ἀποφασίσθηκε ἔπειτα νὰ συνέλθῃ τὸ τρίτον συνέδριον στὴ Ρώμην, ἐξεφράσθησαν εὐχαριστίες πρὸς τὴν κυβέρνησιν γιὰ τὴ φιλοξενίαν κ' ἔτσι ἐκηρύχθηκεν ἡ λήξις τοῦ συνεδρίου. Ἡ ἐπιτυχία του κάθε ἄλλο ἦταν ἡ τελεία, μεθοδικότητά δὲ καὶ τάξιν οὔτε κἀν ἐγνώρισεν ἡ ὁργάνωσίς του καὶ τὸ σύνολόν του οὔτε νὰ παραβληθῇ μπορεῖ μὲ τὸ συνέδριον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου καὶ τὰ μέσα ὑπάρχουν καὶ ἡ διάθεσις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πληθυσμοῦ ὁλοκλήρου.

ΣΤΑΘ. ΚΑΡΑΒΙΑΣ